

BIJLAGE 2: INLEIDEND GESPREK MET DE LEERLING

Het is van groot belang een goede start te maken met het interventieprogramma. Dit doet u door een inleidend gesprek met de leerling te houden volgens de oplossingsgerichte methodiek. Tijdens dit gesprek bespreekt u met de leerling wat hij wil dat er verandert. U zoekt samen met de leerling naar zijn sterke kanten en de succeservaringen die hij heeft opgedaan.

Wij geven u in bijlage 3 een protocol met vragen die u met de leerling kan doornemen tijdens het eerste gesprek. Het is van groot belang dat u na het inleidend gesprek vervolggesprekken heeft met de leerling. In bijlage 4 vindt u een protocol voor vervolggesprekken. Om u eraan te herinneren deze vervolggesprekken te voeren met de leerlingen, geven wij u om de vijf sessies een reminder. De protocollen vindt u ook op de cd-rom.

Om u handvatten te bieden hoe zo'n oplossingsgericht gesprek met een leerling kan verlopen, geven wij u hieronder een dialoog. Het eerste gesprek speelt zich af tussen de remedial teacher Louise van Ename en de leerling Ben. Ben is gestuurd door zijn mentor meneer Hoogeveen. Uit Bens screeninggegevens blijkt dat hij een zeer zwakke leerling is op het gebied van lezen en spellen. Ben heeft een dyslexieverklaring.

- Louise:** Hallo Ben. Welkom. (wijzend op een van de lege stoelen) Ga zitten alsjeblieft.
Ben: Dank je wel.
Louise: Heb je mijn kamer goed kunnen vinden?
Ben: Ja, ik was wel eerst in de verkeerde gang. Maar het stond daarna wel goed op de bordjes.
Louise: Zo, je zit in 2b. Is dat een leuke klas?
Ben: Ja, gaat wel.

Een praatje maken. Vraag de leerling waar hij goed in is.

- Louise:** Mijn naam is mevrouw Louise van Ename. Maar ik vind het prettig wanneer je mij gewoon Louise noemt. Volgende week beginnen de begeleidingslessen en ik wil graag voordat we beginnen nader met je kennis maken. Jij leert mij dan ook al een beetje kennen en dat werkt prettiger. Zo, Ben, vertel mij eens, hoe breng je het liefst je tijd door?
Ben: Eh, nou tv kijken vind ik leuk. En Nintendospelletjes spelen.
Louise: Nintendospelletjes? Ben je daar goed in? (*indirect complimenteren*)
Ben: Ja, ik haal de levels meestal in één keer. Thuis leer ik altijd mijn broertje hoe hij sneller kan worden.
Louise: Zo, dus je helpt je broertje. Dat is aardig van jou! (*bevestigen van de leerling*) En wat doe je nog meer graag in je vrije tijd?
Ben: Ik ga graag vissen in het weekend. Dat doe ik vaak met mijn vader.
Louise: Zo! Vissen. Hoe pak je dat aan?
Ben: Je leert het vanzelf. Het is niet zo moeilijk, maar je moet bijvoorbeeld wel het goede aas hebben. Anders vang je niet de goede vissen. En het heeft ook met het weer te maken.
Louise: Ik hoor dat je daar ook al verstand van hebt. Ik begrijp dat je hobbies hebt waar je heel erg goed in bent. Je bent vast een slimme jongen! (*complimenteren*)
Ben: (lacht een beetje) Ja, nou ja, niet met alles.

Vragen naar de percepties van de leerling

- Louise:** Ben, heb je een idee waarom je hier naartoe bent gekomen?
Ben: Ik moest van meneer Hoogeveen naar u toekomen.
Louise: Meneer Hoogeveen heeft je naar mij gestuurd? Mooi dat je gekomen bent. (*complimenten geven*)
Ben: Hij zei dat het te maken had met de leestoetsen die ik in het begin van het jaar gemaakt

- heb. Ik heb ook dyslexie, maar dat is al sinds groep 6.
- Louise:** Vertel daar eens iets meer over.
- Ben:** Ja, nou ja. Ik lees langzamer dan andere kinderen in mijn klas. Soms snap ik niet goed wat ik lees.
- Louise:** Dat is knap lastig.
- Ben:** Ja, en dat vind ik soms heel irritant. Ik doe echt mijn best om bijvoorbeeld te leren voor proefwerken, maar het wil soms gewoon niet. De woordjes die ik moet leren blijven soms gewoon niet hangen.

Inschaling last van dyslexie

- Louise:** Je geeft aan best last te hebben van je dyslexie: het leren voor proefwerken wil soms niet, de woordjes die je moet leren blijven niet hangen en dat frustriert je. Daarover heb ik een vraag voor jou. Stel dat je op een schaal van 0 tot 10 moet aangeven hoeveel last je hebt van dyslexie. 0 is dat je weinig last hebt van dyslexie en 10 is dat je heel veel last hebt van dyslexie. Waar zit je dan nu?
- Ben:** Uhm. (stilte) Ik denk een 8.
- Louise:** Een 8. Wat maakt dat je er een 8 voor geeft en niet meer of minder?
- Ben:** (stilte) Jeetje, pffff.
- Louise:** (Louise wacht en geeft de leerling de kans om na te denken over deze vraag).
- Ben:** Ja (weer stilte). Ik denk een 8 omdat.... Een 8 vind ik best wel hoog. Omdat ik er soms echt super van baal. Andere leerlingen maken soms vervelende opmerkingen en dan voel ik me heel dom.
- Louise:** En hoe komt het dat je geen 10 hebt gegeven?
- Ben:** Uhm, bij een 10 zou ik niet meer naar school gaan denk ik.
- Louise:** En je gaat nog wel naar school. (*focussen op succes*)
- Ben:** Ja, want ik red me ook wel, maar balen blijft het.

Wondervraag

- Louise:** We kunnen je niet 1-2-3 van je dyslexie afhelpen. Wat we wél kunnen doen is je helpen om beter met je dyslexie om te kunnen gaan. We hebben al samen vastgesteld dat jij een paar maanden extra begeleidingslessen krijgt. In deze lessen werken we aan lees- en schrijfvaardigheden. Omdat het erg belangrijk is hoe je omgaat met je dyslexie hebben wij nu dit gesprek.
- Ben, ik zou je graag een gekke vraag willen stellen. Een vraag die je misschien nog nooit eerder hebt gehoord. Stel je nou eens het volgende voor. Je gaat vanmiddag om 4 uur naar huis en je doet wat je altijd doet. Vanavond heb je gewoon je avondeten zoals altijd en daarna ga je naar bed. En terwijl je ligt te slapen en niets in de gaten hebt gebeurt er een wonder. Er gebeurt een wonder en dat wonder is dat je beter met je dyslexie kunt omgaan. Maar omdat je sliep weet je niet dat dit wonder gebeurd is.
- Ben:** (lacht) nou, 's morgens vroeg zou ik de tv aanzetten en ik zou opeens de ondertiteling heel snel kunnen lezen. En als ik dan op school kwam zou ik opeens een 10 halen voor mijn proefwerk. Bij Engels en Frans zou ik alle woordjes onthouden en als ik een voorleesbeurt krijg, kan ik opeens heel goed voorlezen.
- Louise:** Ja, dat zou inderdaad echt fantastisch zijn. We weten wel allebei dat dyslexie niet overgaat. Het wonder betekent dat je beter met je dyslexie kunt omgaan. Waaraan zou je merken dat je beter kunt omgaan met je dyslexie? Wat zou er anders gaan wanneer je het niet meer zo erg vindt dat je dyslexie hebt? (*de leerling helpen reële doelen te formuleren*)
- Ben:** Umm. Dan zou ik niet zo zenuwachtig zijn wanneer ik moet voorlezen. En ik zou ook minder gestrest zijn voor een proefwerk.
- Louise:** Je zou minder gestrest zijn. En wie zou na jou de eerste zijn die zou merken dat er een wonder is gebeurd?

- Ben:** Eh, nou, mijn moeder. Zij zou merken dat ik rustiger naar school ga 's morgens.
- Louise:** En hoe zou je moeder dat vinden dat je rustiger naar school gaat?
- Ben:** Ze zou het meteen mijn vader vertellen.
- Louise:** Dus, ze is er blij om?
- Ben:** Ja, ze zou zich minder zorgen hoeven maken om mij.
- Louise:** En wie zou het nog meer merken dat je beter om kunt gaan met je dyslexie?
- Ben:** Mijn beste vriend Michael zou het ook meteen merken.
- Louise:** Waaraan zou Michael merken dat je veranderd bent?
- Ben:** Michael zou merken dat ik me niet meer zoveel aantrek van die vervelende opmerkingen van Margo en Jibbe.

Vragen naar mini-wondertjes (uitzonderingen)

- Louise:** Wanneer was er de afgelopen twee weken al iets dat een beetje op het wonder leek?
- Ben:** Ja, vorige week woensdag kreeg ik mijn proefwerk Frans terug. Ik had een vijf en dat vond ik best goed.
- Louise:** Echt waar? Dat moet fantastisch zijn geweest voor je. Wat had je ervoor gedaan dat je een heel redelijk cijfer kreeg? (*indirect vragen naar hulpbronnen*)
- Ben:** Ik had het rustig met mijn moeder geleerd. En 's avonds de woorden steeds herhaald tot ik ze kende.
- Louise:** Maar, jij hebt wel heel hard moeten werken voor dat cijfer. Wat gebeurde er daarna?
- Ben:** Mmm, daarna was ik wel vrolijk. En was ik rustiger.
- Louise:** En wat zei Michael daarvan?
- Ben:** Michael dat weet ik niet.
- Louise:** Hoe zou dit mini-wonder vaker kunnen gebeuren?
- Ben:** Ja, ik denk hard leren met mijn moeder en me niet zo druk maken voor een proefwerk.

Inschaling omgaan met dyslexie

- Louise:** Jij bent een heel harde werker! Ik ben ervan onder de indruk hoe hard jij je best doet voor school. (complimenteren)
- Wanneer je nu zou aangeven in hoeverre je kunt omgaan met je dyslexie op een schaal van 0 tot 10. En 0 betekent dat je nog helemaal niet goed kunt omgaan met dyslexie en 10 betekent dat je goed genoeg kunt omgaan met dyslexie. Waar zit je dan nu?
- Ben:** Ja, ik denk een 4.
- Louise:** Een 4, echt? Wat maakt dat je een 4 geeft en niet meer of minder?
- Ben:** Omdat ik me vaak gefrustreerd voel door de woordjes die ik moet leren.
- Louise:** En hoe komt het dat je geen 0 of een 1 hebt gegeven?
- Ben:** Een 4, omdat ik soms de teksten wel begrijp als ik ze rustig lees. Vooral als het onderwerp me interesseert en ik de tekst nog een keer lees.
- Louise:** Dus, jij leest teksten twee keer om ze goed te begrijpen. Dat vind ik heel knap van jou. En verder?
- Ben:** Ik heb thuis geleerd hoe ik de spellingcorrector van Word kan gebruiken. De computer geeft dan aan welke woorden anders geschreven moeten worden. Dat helpt ook.
- Louise:** Dus jij hebt jezelf geleerd hoe je de spellingcorrector kan gebruiken! Ben, ik ben heel erg onder de indruk van wat jij allemaal kan en hoe jij zelf oplossingen probeert te vinden. Wat zou je de komende week kunnen doen om op deze 4 te blijven?
- Ben:** Ik blijf goed mijn best doen, vraag of mijn moeder en Michael me helpen en probeer vooral rustig te blijven tijdens een proefwerk.

Complimenten geven

- Louise:** Jij hebt een groot doorzettingsvermogen om zover te komen. Hoe is het je gelukt dat je moeder en Michael je helpen?
- Ben:** Ik heb het ze gevraagd en ze wilden het graag doen.
- Louise:** Hoe zou Michael merken dat je van een 4 naar een 4 ½ bent gegaan? Wat gaat er dan beter?

Ben: Dan zou hij merken dat ik het leuker vind en dat ik minder zenuwachtig ben wanneer ik een brief moet schrijven.

Inschaling motivatie en vertrouwen

(facultatief, vooral als een leerling minder gemotiveerd is)

Louise: Ben, ik zou je nog een vraag willen stellen. De schaal loopt weer van 0 tot 10. Deze schaal meet hoeveel je je wilt inzetten om zelf te proberen een stapje verder te komen. Laten we zeggen, 0 betekent dat je je weinig wilt inspannen en 10 betekent dat je er alles aan wilt doen om beter te leren omgaan met je dyslexie. Van 0 tot 10, hoe hard wil je werken?

Ben: Een 7!

Louise: Een 7 dat is best hoog. Waar komt je bereidheid om te werken vandaan?

Ben: Ik wil het. Het is fijn als het beter gaat. Maar ik wil ook nog leuke dingen kunnen doen in het weekend.

Louise: Als nu 0 betekent dat je er geen vertrouwen in hebt een oplossing te vinden en 10 betekent dat jij er alle vertrouwen in hebt, hoeveel vertrouwen heb jij er op dit moment in dat je een oplossing zal vinden voor het omgaan met dyslexie?

Ben: Een 8. Ik denk dat er meer oplossingen zijn. Ik wil graag mijn diploma halen want ik wil later leerkracht worden.

Louise: Ja, ben jij zo iemand, als je eenmaal besloten hebt dat je iets doet, dan heb je er vertrouwen in dat jij dat ook kan laten gebeuren?

Ben: Ja, want ik wil het graag.

Louise: Je bent erg vastberaden. En ik ben ook onder de indruk van je doorzettingsvermogen.

Het formuleren van feedback – complimenten, brug & taak

Louise: (*complimenten*) Ben, wanneer ik nadenk over wat je mij hebt verteld, ben ik onder de indruk van verschillende dingen. Ik vind het knap van je dat je jezelf hebt aangeleerd hoe je de spellingcorrector kunt gebruiken. Ook heb je verteld dat je hulp vraagt aan je moeder of aan je vriend Michael. Je bent iemand die hard werkt en veel doorzettingsvermogen toont. Dat is heel bijzonder. Ik heb ook bewondering voor je bereidheid om te werken en je vertrouwen in het vinden van oplossingen. Bovendien heb je een groot doel voor ogen: je wil graag leerkracht worden.

(*brug*) Ben, op dit moment weet ik ook nog niet je nog beter met je dyslexie zou kunnen omgaan. Maar ik denk dat we wel degelijk daaraan kunnen werken. Daarom wil ik het volgende voorstellen:

(*taken*) Ten eerste, blijf de dingen doen die jou tot een 4 hebben gebracht. Let erop welke dingen jou kunnen helpen. Let erop wat er gebeurt wanneer het goed gaat. Let erop hoe het je lukt om met je dyslexie om te gaan.

Dan heb ik nog een vraag voor je. Zou je deze week eens willen proberen om te doen alsof het wonder al gebeurd is. Het wonder dat je beter kunt omgaan met je dyslexie. Je hoeft dat tegen niemand te vertellen. Zou je dat willen?

Ben: Ja

Louise: Dus je gaat doen alsof het wonder heeft plaatsgevonden. Kies een dag uit tussen nu en de volgende keer dat wij elkaar weer zien. Maar zeg het dan tegen niemand; doe het en vertel mij een volgende keer wat er beter is. Oké?

Ben: Ja, prima hoor.

Louise: Ben, was het voor jou zinvol om hier een half uurtje te zijn?

Ben: Ja.

Louise: Hoe komt het dat het zinvol was voor jou?

Ben: Omdat ik denk dat het wel kan helpen.

Louise: Is er nog iets dat je wilt vertellen voordat we afsluiten?

Ben: Nee.

Louise: In de extra begeleidingslessen kom ik af en toe terug op wat we vandaag besproken hebben. Ik zal je dan vragen of het beter gaat. Ook vraag ik je dan of de dingen die leert in de extra begeleidingsles, je helpen met je dyslexie om te gaan. Wanneer je tussendoor een gesprek wilt hebben, mag je dat altijd aangeven. Tot ziens Ben.